

Timo Kilpeläinen eläkkeelle 30.9.2022

EILA HIETAHARJU

Kuva 1. Timo Kilpeläinen luovutti työhuoneensa avaimen eläköitymistilaisuudessaan seuraajalleen Teemu Vehkamäelle. Teemu edelleen sanoo työskentelevänsä Kilpeläisen työhuoneessa (ei omassaan). Kuva: Camilla Westerlund.

Figure 1. At his retirement ceremony, Timo Kilpeläinen handed over the key to his office to his successor Teemu Vehkamäki. Teemu still says that he works in Kilpeläinen's office (not in his own). Photo: Camilla Westerlund.

On perjantai 30.12.2022, ja istun Turun Geotalon toisen kerroksen kahvihuoneessa. Takanani seinällä minua valvoo Kaarlo J. Neuvosen muotokuvamaalaus, ikkunalaudalla Aarne Laitakarin patsas – molemmat tär-

keitä henkilöitä Turun yliopiston (TY) Geologian osaston olemassaololle. Kuitenkin, jos pysäyttäisin täällä kenet tahansa ohi kulkevan geologinalun ja pyytäisin häntä nimeämään itselleen merkittävän geologin, se ei olisi Neuvosen, Laitakari eikä valitettavasti allekirjoittanutkaan, vaan Timo Kilpeläinen.

Tasan 3 kuukautta sitten vietimme Geotalolla Timon eläköitymispäivää (kuva 1): tarkoituksella en kirjoita ”eläkejuhliä”, sillä se antaisi täysin väärän kuvan siitä, millaisen tunteen Timon eläköityminen monelle aiheutti. Opiskelijoiden runsaslukuinen läsnäolo tilaisuudessa ja heidän lämpimät puheensa osoittivat sen, miten tärkeä henkilö Timo heille on. En arvaa arvata mistä johtuu Timon suosio opiskelijoiden keskuudessa. Kenties hyvästä opetuksesta, tarinankertojan lahjoista, hänen toimimisestaan geologi-muodin vankkumattomana ylläpitäjänä Fjällrävenin G-1000-reisitaskuhousuillaan vai siitä, että hän on jo valintakokeen pitkäaikaisena vastuuvaihtajana lumonnut opiskelijat vastaanottaessaan koe-papereita.

Timon taival geologiksi on myös ollut erikoinen. Lukioikäisenä Timolla oli mielessään kovinkin paljon muita ajatuksia kuin koulussa istuminen. Hänen onnekseen Geologinen tutkimuslaitos (GTL) palkkasi tuon opintoja vieroksuvan 16-kesäisen nuoren miehen apulaiseksi Rantasalmelle kesällä 1973 ja 1974 sekä Sotkamoon 1975. Syksyllä 1975 hänet nimitettiin tutkimusapulaiseksi Kuopioon, jonne oltiin perustamassa Väli-Suomen alue-toimistoa. Siellä hän ehti työskennellä neljä vuotta, ennen kuin haki ja pääsi opiskelemaan geologiaa Turun yliopistoon syksyllä 1979. Timo sai oikeuden osallistua valintakokeeseen erivapaudella, hankkimansa geologian alan työkokemuksen ansiosta, vaikka ei ylioppilas

ollutkaan. Siitä alkoi Timon opiskelu, josta tuloksena LuK-tutkinto vuodelta 1984 ja FK-tutkinto vuodelta 1988. Heti valmistumisvuotenaan Timo palkattiin Geologian laitokselle assistentiksi. Tästä alkoi hänen lähes 34-vuotinen opetusuransa TY:n geologian opiskelijoiden hyväksi – ensin assistenttina ja myöhemmin lehtorina/yliopistonlehtorina. Alkuvaiheessa työ sisälsi vain vähän opetusta, mutta tutkimusta sitäkin enemmän: opetustyön ja erinäisten projektien ohessa Timo valmistui tohtoriksi kesällä 1998. Väitöskirja (*Evolution and 3D modelling of structural and metamorphic patterns of the Palaeoproterozoic crust in the Tampere-Vammala area, southern Finland*), hyväksyttiin arvosanalla *Laudatur*. Viimeistään tässä vaiheessa voitiin todeta, että opintoja vieroksuva metsiä samoilevasta taivaanrannan maalarista oli kasvanut kovan luokan tutkija ja rakennegeologian sekä metamorfisen petrologian asiantuntija.

Tohtorin tutkinnon valmistuttua alkoi opetustehtävien osuus työssä kasvaa, ja uran loppuvuosina ne täyttivät päivät lähes kokonaan. Timo on työuransa aikana kehittänyt rakennegeologian ja metamorfisen petrologian tutkimusta ja opetusta. Lähtökohtana hänen opetuksessaan on aina ollut, että opiskelijat ymmärtävät asiat osana kokonaisuutta ja miten ne linkittyvät toisiinsa: mitään ei tule vain opetella ulkoa. Tämän tyylinen opettaminen on vaatinut suuria ponnisteluja, eikä työ ole koskaan tullut valmiiksi – jopa Timon kevään viimeisellä kurssilla saivat opiskelijat vielä keran hiotun ja parannellun aineiston ja opetuksen. Timon opetustapaa kuvaa hyvin mm. erään takavuosina toimistooni astelleen opiskelijan antama palaute: ”Kilpeläisen opetus on mahtavaa: ei yhtään turhaa sanaa!”

Opetuksen ja sen kehittämisen lisäksi Timolla on ollut merkittävä rooli Geologian laitoksen/osaston hallinnossa. Timo aloitti opiskelunsa TY:n Maantieteen ja Geologian laitoksella, joka hajosi hänen vielä opiskellessaan erillisiksi laitoksiksi vuonna 1985. Työ-

uransa aikana hän toimi vuosia tuon itsenäisen laitoksen johtajana, ja Maantieteen ja Geologian laitosten uudelleen yhdistyttyä vuonna 2011, toimi hän lisäksi Geologian osaston johtajana. Laitosten yhdistyminen oli varsin myrskyisää ja johtajalle kovin raskasta aikaa. Vähemmän lahnamaisten luonteen omaava olisi tuossa vaiheessa heittänyt hanskat naulaan ja siirtänyt vastuun seuraavalle. Timo kuitenkin sitkeästi luotsasi yhdistymisen jälkeenkin vielä 9 vuoden ajan geologian osastoa, kunnes syksyllä 2020 allekirjoittanut astui noihin isoihin osastonjohtajan maastokenkiin.

Turun yliopiston Geologian laitokselle/osastolle on ollut kautta aikojen ominaista yhteistyö Åbo Akademin Geologian laitoksen kanssa. Opiskelijoiden yhteinen ainejärjestö perustettiin jo vuonna 1960 ja Geocenter 1980-luvun lopussa. Kuitenkin lopullinen ratkaiseva päätös tiiviimmästä yhteistyöstä, eli Geotalosta, tehtiin vuonna 2013 ja yhteisiin tiloihin päästiin muuttamaan loppukesällä 2016. Tässä hankkeessa Timolla oli erittäin merkittävä rooli, ei vain Geologian osaston johtajana, vaan myös pitkän linjan kallioperägeologian asiantuntijana kun kahden yliopiston geologian opetusta yhdistettiin.

Kaikkeen Timo ei sentään ole ehtinyt: nimittäin kakoliittikillan perustajaksi, sillä se perustettiin syksyllä 1983 Timon ollessa vielä opiskelija. Riittävän iän ja meriitit saavutettuaan ja killan jäseneksi päästyään, on Timo toiminut siinä erityisen aktiivisesti. Nykyisin killan toimintaa vetävät Timon lisäksi dosentti Pasi Eilu ja emeritusprofessori Heikki Papunen. Kakoliittikilta toimii alumniyhdistyksenä ja on luonut yhteyksiä opiskelijoiden, työssä olevien geologien sekä geologian alalta jo eläköityneiden asiantuntijoiden välille. Tulevaisuudessaakin Geotalo tulee toimimaan Kakoliittikillan järjestämien työelämäseminaarien järjestämispaikkana, joten Timon G-1000-housut tullaan näkemään vielä monesti sen käytävillä ja luentosaleissa. Ehkäpä saamme kuulla vielä lisää suuresta Urjanhain tutkimusretkestä.

Opiskelijat ovat tässä kahvihuoneessa käydessään kysyneet, missä Kilpeläisen kuva on. Tuossa Neuvosen kuvan vieressä olisi kyllä tilaa. He ovat ehdottaneet myös Timon ruutupaidan tai G-1000-housujen ripustamista kattoon NHL-tähtien tyyliin, tai aidonkokoista pahvikuvaa. Itse saatan sanoa, että se on Timon paikka jos joku aikoo istua tuohon vastapäiselle tuolille, tai jonkun ongelman ilmaantuessa mietin mielessäni kysyväni Kilpeläiseltä. Miksi Timon eläköityminen onkin niin vaikea asia hyväksyä? Ehkä siksi, etten itse, eikä kukaan muukaan meistä Turun yliopiston Geologian

osaston henkilökunnasta muista aikaa, jolloin Timo ei ollut täällä töissä. Kunnioitettava suoritus Kilpeläiseltä – eläkepäivien arvoinen!

*Vetus Vates Kilpeläinen,
Dixi, et animam levavi.
Gratias tibi quam maximos ago.*

FT EILA HIETAHARJU
(eila.hietaharju@utu.fi)

*Kirjoittaja on Timo Kilpeläisen pitkäaikainen kollega
Turun yliopiston Geologian osastolta.*

Kestävyysspolkujen etsintää Päin graniittia -tapahtumassa

EIRA AINALINPÄÄ

Niin tieteessä, taiteessa kuin viime aikoina näiden yhdistelmissä on ollut perinteenä koota ihmisiä kulloinkin vallitsevan teeman äärelle. Kesällä 2022 koronaviruspandemian osoittaessa lievenemisen merkkejä avautui Päin graniittia -tapahtumalle tilaisuus tuoda esiin näkökulmia suomalaisesta geo- ja biodiversiteetin vuorovaikutuksen tilasta. Päin graniittia -tapahtuma oli myös osa Unescon kansainvälisiä geodiversiteettipäivän tapahtumia (kts. kartta Geodiversity day 2022).

Päin graniittia -tapahtuma toteutui tieteen ja taiteen yhteisesityksenä Suomen geodiversiteetin tilasta ja näkymistä. Tapahtuman pohja rakentui kaksivuotiselle (2022–2023) GEBart-projektille, jossa tutkitaan geo- ja biodiversiteetin vuorovaikutuksia erilaisin menetelmin sekä siirretään tietoa yleishyödylliseen käyttöön. GEBart myös huomioi ja kokoaa yhteen tapahtumapaikan, Taidearborin, aiempien vuosien ympäristötutkimuksia.

Päin graniittia -tapahtuma nojautui yleishyödylliseen ja kestävyysajattelun periaatteisiin, joiden mukaan toimitaan paikallisesti jopa periferiasta käsin, ja asia ulotetaan mahdollisuuksien mukaan aina globaaliin kontekstiin saakka. Maailmalla lisääntyvien yhä epävakaampien yhteiskunnallisten olosuhteiden sekä viihde- ja klikkausjournalismin ihmisenäkökulmien vastapainoksi luonto tarvitsee yhä monipuolisemmin puolestapuhujia. Tapahtuma toteutui, vaikka osassa tiedemaailmaa vallitsee näkemys, ettei luonnon tilaan vaikuttamiseen tarvitse kaikkien osallistua eikä tutkimustietoa suunnata kaikille (vrt. Korhola 2022). Tieteessä ympäristötietoa on runsaasti tarjolla, mutta toisinaan arkiympäristöjä ihmiseen jää aluetarkastelujen katveeseen. Näin ollen olisi tieteellisen keskustelun yksipuolistamista jättää ympäristötiedon keruu ja tiedotusvastuu vain muutamille tahoille.

Tapahtuman järjestämiselle olivat kannus-